

Рачунарска интелигенција

Генетски алгоритми

Александар Картељ

kartelj@matf.bg.ac.rs

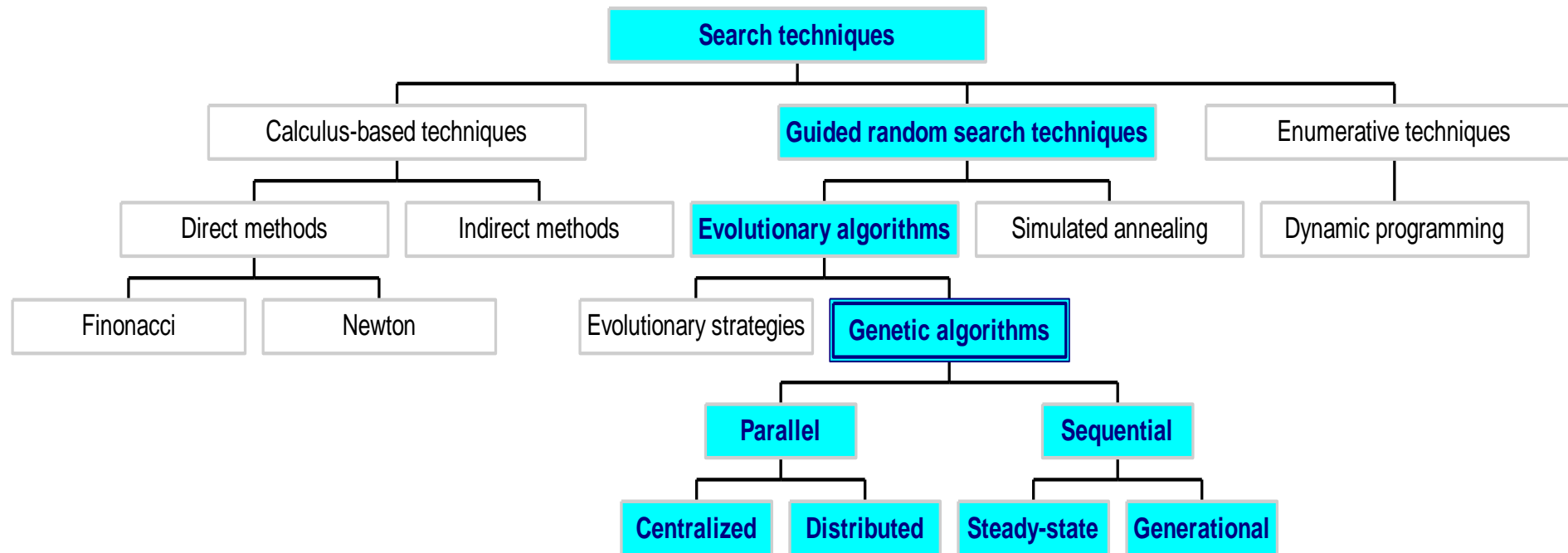
Ови слајдови представљају прилагођење слајдова:

A.E. Eiben, J.E. Smith, Introduction to Evolutionary computing: Genetic algorithms

Генетски алгоритми

Уводни концепти и једноставни (канонски) генетски алгоритам

Технике претраге

Генетски алгоритам (GA)

- Развијен у Америци 1970-их
- Кључни аутори: J. Holland, K. DeJong, D. Goldberg
- Главне примене:
 - Проблеми у дискретном домену
- Карактеристике:
 - Није претерано брз – као и већина популационих метахеуристика
 - Добра хеуристика за решавање комбинаторних проблема
 - Доста варијанти, нпр. различити механизми укрштања, мутације, итд.

Једноставни генетски алгоритам (SGA)

- Оригинални генетски алгоритам (GA) који је развио John Holland се назива још и једноставни (канонски) GA или **SGA** (енг. Simple GA)
- Други GA се разликују у:
 - Репрезентацијама (кодирањима и декодирањима)
 - Мутацијама
 - Укрштању
 - Селекцији

SGA псеудокод

Иницијализуј популацију;

Евалуирај популацију; //израчунавање фитнеса хромозома

while Није задовољен услов за завршетак

{

Одабери родитеље за укрштање;

Изврши укрштање и мутацију;

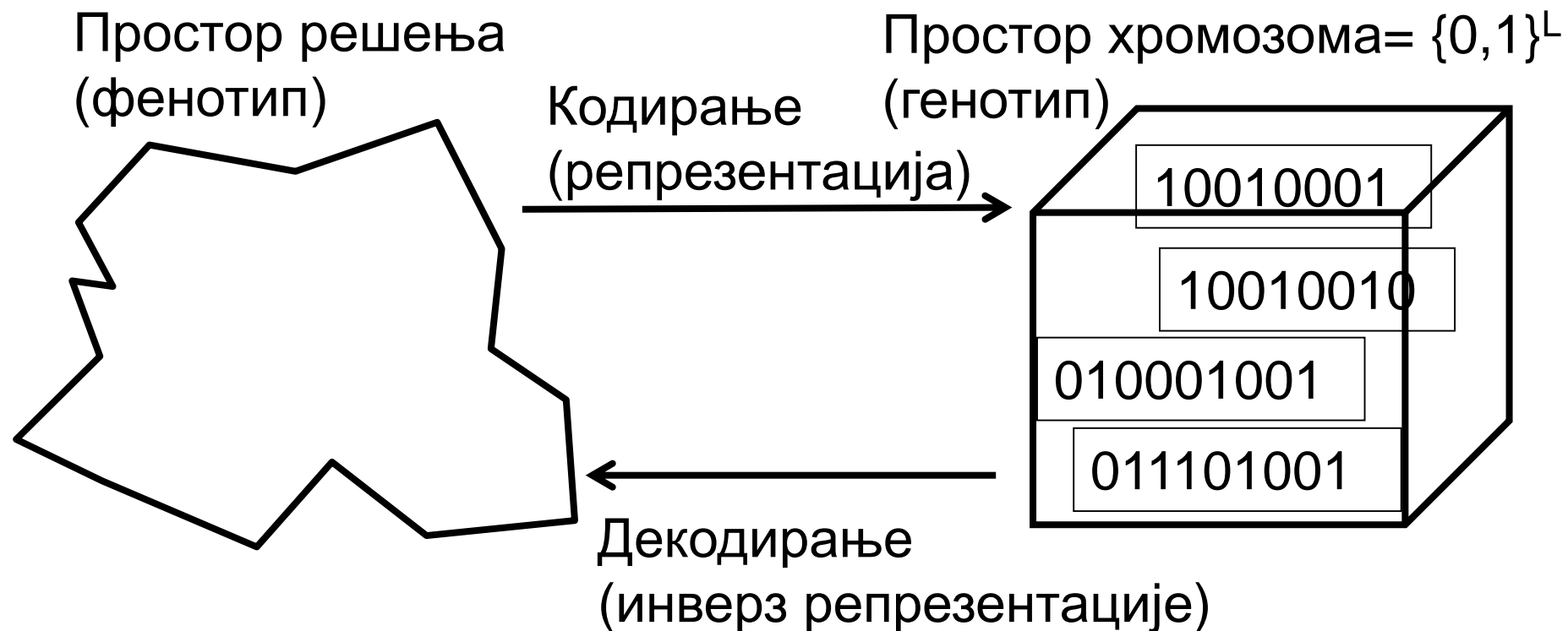
Евалуирај популацију;

}

SGA елементи

Карактеристика GA	Имплементација у оквиру SGA
Репрезентација	Низ битова
Укрштање	n-позиционо или равномерно укрштање
Мутација	Извртање битова са фиксном вероватноћом
Селекција родитеља	Фитнес-сразмерна
Селекција преживелих	Родитељи се потпуно замењују децом
Специјалност	Фокус је на укрштању

SGA Репрезентација (кодирање и декодирање)

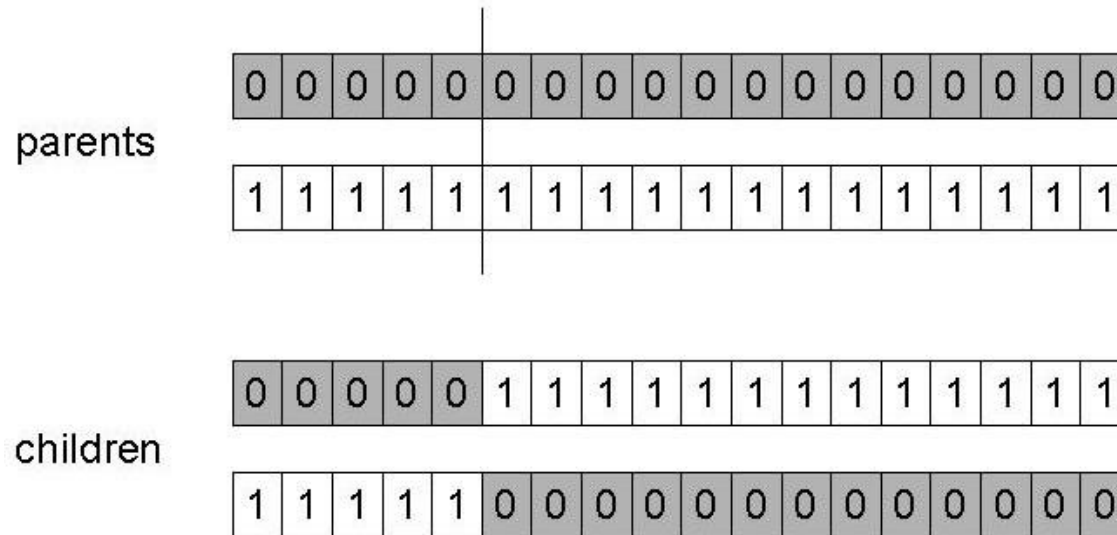

SGA Укрштање

1. Одабери родитеље у скуп за укрштање
(величина скупа за укрштање = величина популације)
1. Разбацај (енг. Shuffle) скуп за укрштање
2. За сваки пар узастопних хромозома примењује се укрштање са вероватноћом p_c , а ако се не примени, онда се копирају родитељи
3. За свако дете примењује се мутација са вероватноћом p_m по сваком биту независно
4. Замени целу популацију са новодобијеном популацијом деце

SGA оператор укрштања са једном тачком

- Одабери случајну позицију (мању од броја гена)
- Раздвоји сваког родитеља по овој позицији на два дела
- Креирај децу разменом делова између родитеља
- p_c је обично из интервала $[0.6, 0.9]$

SGA оператор мутације

- Сваки ген (бит) са вероватноћом p_m
- p_m се назива стопа мутације
 - Типично има вредност између (1/величина популације) и (1/ дужина хромозома)

parent

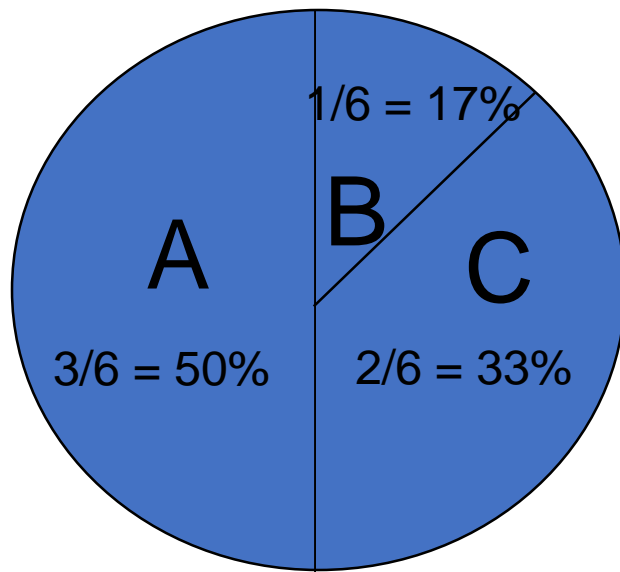
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

child

0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

SGA оператор селекције

- Основна идеја: боље јединке имају већу шансу
 - Шансе су сразмерне фитнесу
 - Имплементација: рулетски точак
 - Додели свакој јединки исечак точка
 - Окрени точак n пута за одабир n јединки

$$\text{fitness}(A) = 3$$

$$\text{fitness}(B) = 1$$

$$\text{fitness}(C) = 2$$

Пример

- Једноставан проблем: $\max x^2$ на скупу $\{0,1,\dots,31\}$
- GA приступ:
 - Репрезентација: бинарни код, нпр. $01101 \leftrightarrow 13$
 - Величина популације: 4
 - Једнопозиционо укрштање, мутација по битовима
 - Рулетска селекција
 - Случајна иницијализација популације

Пример - селекција

String no.	Initial population	x Value	Fitness $f(x) = x^2$	$Prob_i$	Expected count	Actual count
1	0 1 1 0 1	13	169	0.14	0.58	1
2	1 1 0 0 0	24	576	0.49	1.97	2
3	0 1 0 0 0	8	64	0.06	0.22	0
4	1 0 0 1 1	19	361	0.31	1.23	1
Sum			1170	1.00	4.00	4
Average			293	0.25	1.00	1
Max			576	0.49	1.97	2

Пример - укрштање

String no.	Mating pool	Crossover point	Offspring after xover	x Value	Fitness $f(x) = x^2$
1	0 1 1 0 1	4	0 1 1 0 0	12	144
2	1 1 0 0 0	4	1 1 0 0 1	25	625
2	1 1 0 0 0	2	1 1 0 1 1	27	729
4	1 0 0 1 1	2	1 0 0 0 0	16	256
Sum					1754
Average					439
Max					729

Пример - мутација

String no.	Offspring after xover	Offspring after mutation	x Value	Fitness $f(x) = x^2$
1	0 1 1 0 0	1 1 1 0 0	26	676
2	1 1 0 0 1	1 1 0 0 1	25	625
2	1 1 0 1 1	1 1 0 1 1	27	729
4	1 0 0 0 0	1 0 1 0 0	18	324
Sum				2354
Average				588.5
Max				729

Закључак

- SGA је и даље тема многих студија
 - Релевантан метод за поређење (енг. benchmark) са другим GA
- Многа ограничења:
 - Репрезентација је превише рестриктивна
 - Мутација и укрштање применљиви само за битовску или целобројну репрезентацију
 - Селекција осетљива на случај када популација конвергира (фитнес вредности блиске)
 - Генерисање популације се може унапредити техником експлицитног преживљавања

Генетски алгоритми

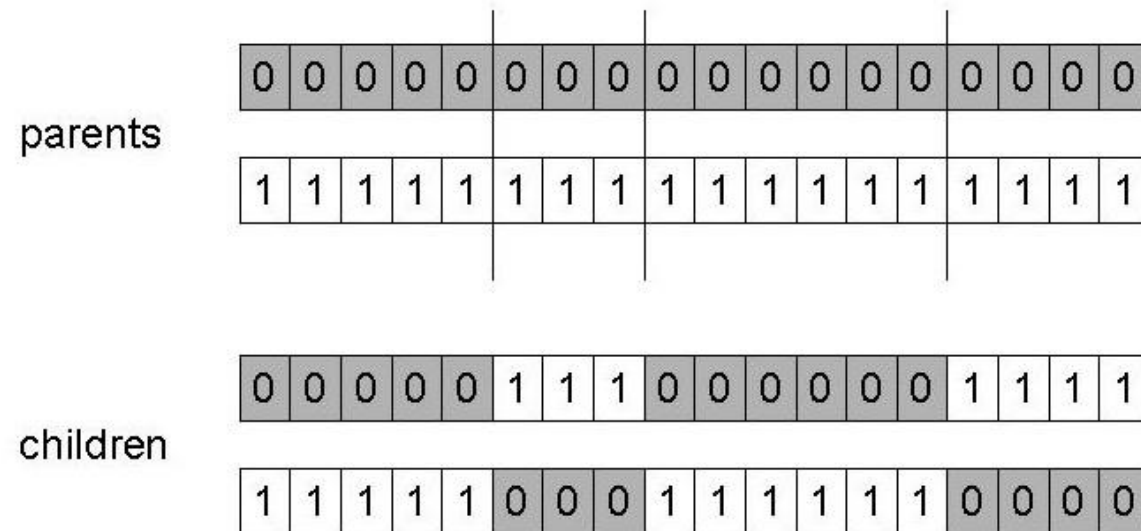
Остали оператори укрштања

Други оператори укрштања

- Квалитет једнопозиционог укрштања зависи од редоследа променљивих у репрезентацији решења
 - Већа је шанса да ће гени који су близу бити задржани у потомству
 - Такође, гени који су на различитим крајевима хромозома се не могу наћи у истом потомку
 - Ово се зове *позициона пристрасност*
 - Може бити корисна уколико знамо структуру проблема, међутим, у општем случају је непожељна

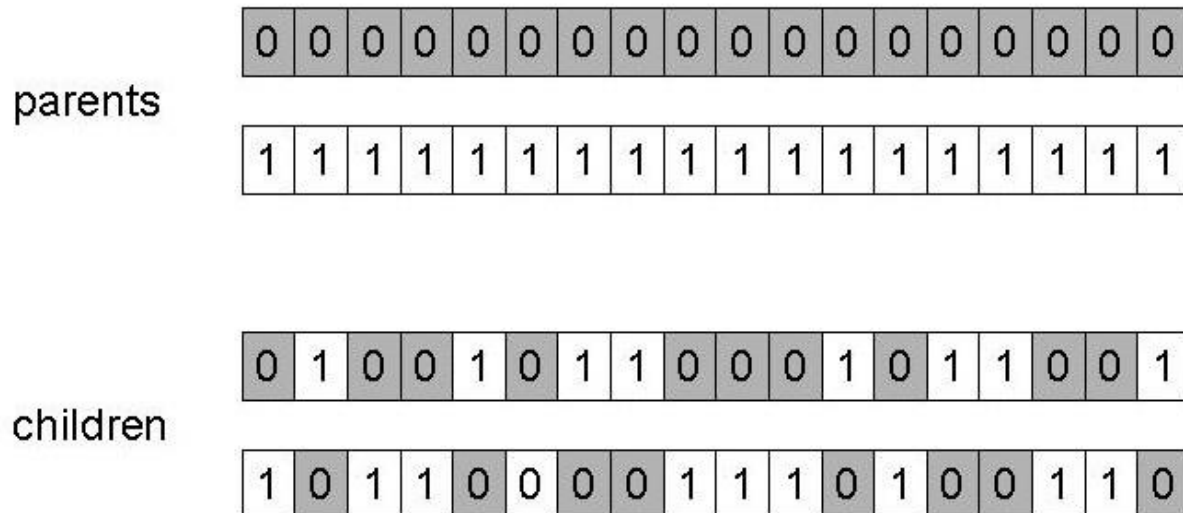
n-ПОЗИЦИОНО УКРШТАЊЕ

- Бира се n случајних позиција
- Раздваја се по тим позицијама
- Спајају се алтернирајући делови
- Ово је уопштење једнопозиционог укрштања, у којем и даље постоји *позициона пристрасност*

Равномерно укрштање

- Као код бацама новчића, додељују се 'главе' једном родитељу, 'писмо' другом
- Баца се новчић за сваки ген првог детета и узима ген из одговарајућег родитеља
- Друго дете је инверз првог
- Наслеђивање је стога независно од позиције

Укрштање или мутација?

- Дебата дуга неколико деценија
- Одговор (или бар опште прихваћенији аргумент):
- Зависи од проблема, али
- Најбоље је да постоје оба пошто имају различите улоге
- Само мутацијски ЕА су могући,
док Само укрштајући ЕА не би радили

Укрштање или мутација? (2)

- Експлорација:
откривање обећавајућих области у простору претраге
- Експлоатација:
оптимизација у оквиру обећавајућих области
- Постоји кооперација и конкуренција између њих
- Укрштање је експлоративно,
прави велике скокове у простору негде до „између“ родитеља
- Мутација је експлоатацијска,
креира мале случајне диверзије у близини јединке

Укрштање или мутација? (3)

- Само укрштање може да комбинује информације два родитеља
- Само мутација може да уведе нове информације (генски алели)
- Укрштање не мења фреквенцију генских алела у оквиру популације (на пример: 50% нула на првом биту, ?% после извођења n укрштања)
- Да би се погодио оптимум, обично је потребна „срећна“ мутација

Генетски алгоритми

Реалне и пермутацијске репрезентације и оператори

Друге репрезентације

- Грејово кодирање целих бројева (и даље бинарни хромозоми)
 - Грејово кодирање је понекад погодније, јер малим променама у генотипу се праве и мале промене у фенотиуп (за разлику од стандардног бинарног кода)
 - “Глаткије” генотип-фенотип пресликавање може да побољша рад GA
- Данас је, међутим, опште прихваћено да је боље кодирати нумеричке вредности директно као:
 - Целе бројеве
 - Бројеве са фиксним зарезом

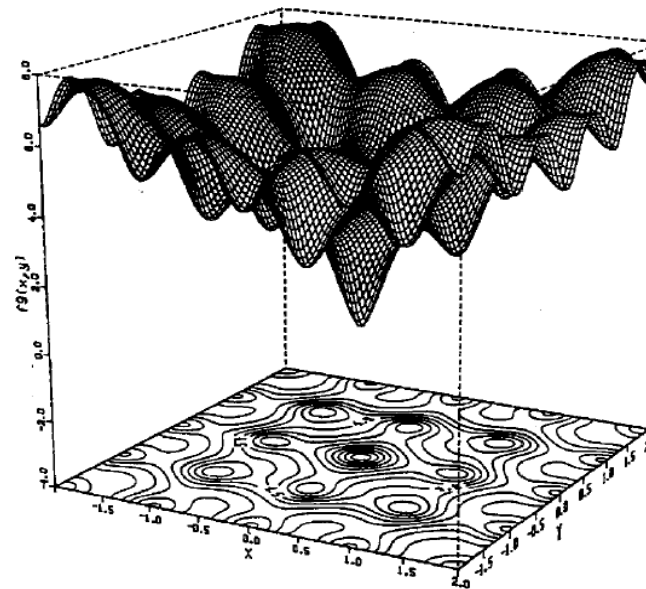
Целобројна репрезентација

- Неки проблеми природно имају целобројну репрезентацију решења, нпр. вредности параметара у процесирању слика
- Неки други могу имати категоричке вредности из фиксираног скупа, нпр. {плаво, зелено, жуто, розе}
- n-позиционо / равномерно укрштање ради у овим ситуацијама
- Мутација се мора проширити у односу извртање битова код бинарног кода
 - Мутирање у блиске (сличне) вредности
 - Мутирање у насумичне вредности (типично код категоричних променљивих)

Проблеми у реалном домену

- Шта ако проблем има решење са реалном репрезентацијом, нпр. у проблемима глобалне оптимизације $f: \mathcal{R}^n \rightarrow \mathcal{R}$
- Типичан тест пример: Аскеју-јева функција

$$f(\bar{x}) = -c_1 \cdot \exp \left(-c_2 \cdot \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i^2} \right) - \exp \left(\frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^n \cos(c_3 \cdot x_i) \right) + c_1 + 1$$
$$c_1 = 20, c_2 = 0.2, c_3 = 2\pi$$

Пресликавање реалних вредности на низове битова

$z \in [x, y] \subseteq \mathcal{R}$ представљени као низ битова $\{a_1, \dots, a_L\} \in \{0, 1\}^L$

- $[x, y] \rightarrow \{0, 1\}^L$ мора бити инверзно (један фенотип за сваки генотип)
- $\Gamma: \{0, 1\}^L \rightarrow [x, y]$ дефинише репрезентацију

$$\Gamma(a_1, \dots, a_L) = x + \frac{y - x}{2^L - 1} \cdot \left(\sum_{j=0}^{L-1} a_{L-j} \cdot 2^j \right) \in [x, y]$$

- Само 2^L вредности од могућих бесконачно је могуће кодирати
- L детерминиште прецизност решења
- Велика прецизност \rightarrow дугачки хромозоми (спора еволуција)

Мутација у реалном домену

Општа шема за бројеве у фиксном зарезу

$$\bar{x} = \langle x_1, \dots, x_l \rangle \rightarrow \bar{x}' = \langle x'_1, \dots, x'_l \rangle$$
$$x_i, x'_i \in [LB_i, UB_i]$$

- Равномерна мутација:
 x'_i се бира равномерно из $[LB_i, UB_i]$
- Аналогно извртању битова (бинарни код)
или насумичном мутирању (код целих бројева)

Мутација у реалном домену (2)

- Неравномерне мутације:
 - Постоје мутације чија се вероватноћа мења са временом, позицијом, итд.
 - Стандардни приступ је додељивање случајне девијације свакој променљивој, а потом извлачење променљивих из $N(0, \sigma)$
 - Стандардна девијација σ контролише удео промена (2/3 девијација ће се налазити у опсегу $(-\sigma \text{ to } +\sigma)$)

Укрштање у реалном домену

- Дискретни домен:
 - Сваки алел детета z је директно наслеђен од неког од родитеља (x, y) са једнаком вероватноћом: $z_i = x_i$ or y_i
- Нема смисла користити n -позиционо или равномерно
- Скица решења:
 - Формирање деце који су “између” родитеља (тзв. Аритметичко укрштање)
 - $z_i = \alpha x_i + (1 - \alpha) y_i$ где је $\alpha : 0 \leq \alpha \leq 1$.
 - Параметар α може бити:
 - константа: равномерно аритметичко укрштање
 - променљива (нпр. зависи од старости популације)
 - одабран случајно сваки пут

Једноструко аритметичко укрштање

- Родитељи: $\langle x_1, \dots, x_n \rangle$ and $\langle y_1, \dots, y_n \rangle$
- Одабери један ген (k) случајно,
- Нпр. за $\alpha = 0.5$ добијамо:

0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.5	0.9
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

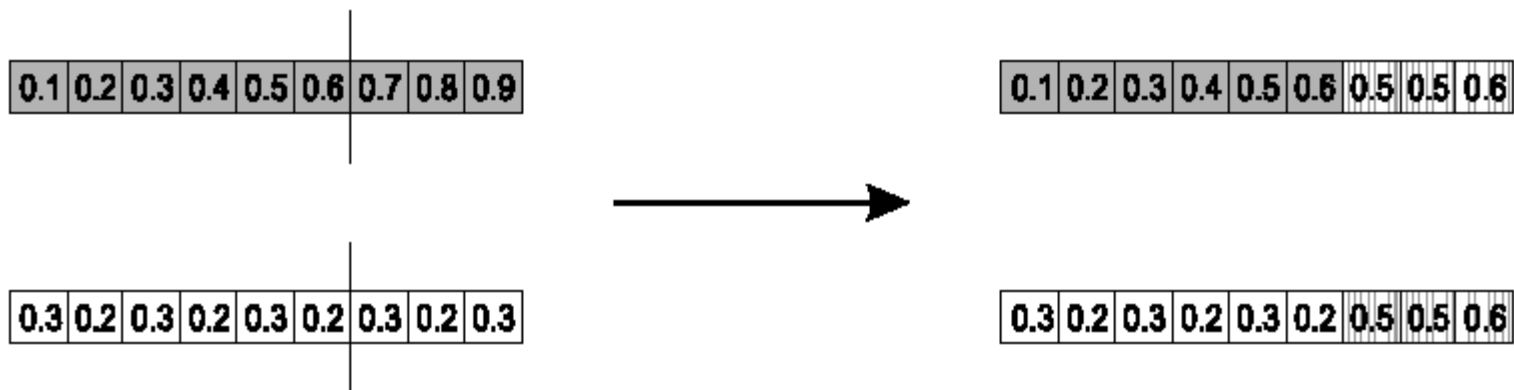

0.3	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.3
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

0.3	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.3	0.5	0.3
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Једноставно аритметичко укрштање

- Родитељи: $\langle x_1, \dots, x_n \rangle$ and $\langle y_1, \dots, y_n \rangle$
- Одабери случајни ген (k) који одређује позицију
- Нпр. за $\alpha = 0.5$ добијамо:

Целовито аритметичко укрштање

- Најчешће коришћено
- Родитељи: $\langle x_1, \dots, x_n \rangle$ and $\langle y_1, \dots, y_n \rangle$
- Нпр. за $\alpha = 0.5$ добија се:

0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

0.2	0.2	0.3	0.3	0.4	0.4	0.5	0.5	0.6
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

0.3	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.3
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

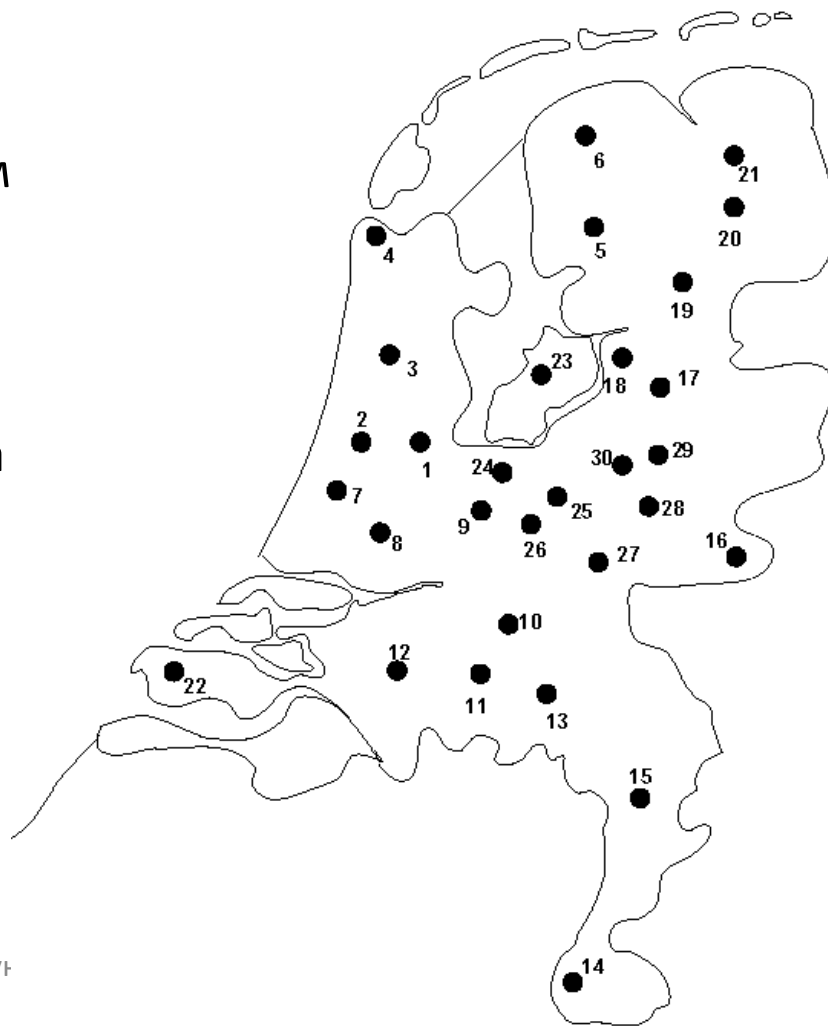
0.2	0.2	0.3	0.3	0.4	0.4	0.5	0.5	0.6
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Проблеми засновани на пермутацијама

- Постоје многи проблеми који за решење имају уређену структуру: линеарну, квадратну, хијерархијску, итд.
- Задатак је организовати објекте у одговарајућем редоследу:
 - Пример: проблем сортирања
 - Пример: проблем трговачног путника (TSP)
- Овакви проблеми се генерално изражавају посредством пермутација:
 - Ако постоји n променљивих, онда је репрезентација сачињена од n целих бројева, таквих да се сваки појављује тачно једном

Пример - TSP

- Проблем:
 - Нека је дато n градова
 - Пронаћи руту са минималном дужином
- Кодирање:
 - Означи градове са $1, 2, \dots, n$
 - Једна комплетна рута је једна пермутација (нпр. за $n = 4$ $[1, 2, 3, 4]$, $[3, 4, 2, 1]$ су у реду)
- Простор претраге је ВЕЛИК:
за 30 градова,
 $30! \approx 10^{32}$ могућих рута

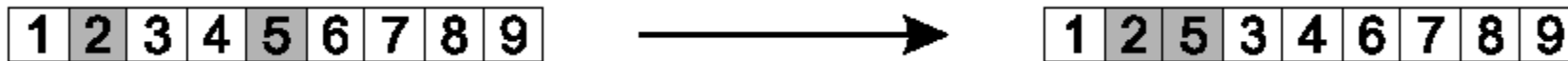

Мутација над пермутацијама

- Нормални оператори мутације доводе до недопустивих решења
 - Нпр. оператор који гену i са вредношћу j
 - Мења у неку вредност k би значило да се вредност k појављује више пута, док се вредност j више не налази у решењу
- Стога, се морају мењати вредности бар двема променљивама
- Вероватноћа мутације сада описује вредност примене оператора над целим решењем, а не над појединачним позицијама

Мутација заснована на уметању

- Изаберу се две вредности (два алела) на случајан начин
- Други се умеће тако да буде после првог, при чему се сви остали померају уколико је потребно
- Приметити да ово задржава већи део уређења односно информације о претходном суседству
 - То је добро, јер мутација не треба да изазива драматичне промене

Мутација заснована на замени

- Изаберу се две вредности на случајан начин и замене се
- Задржава већину уређења

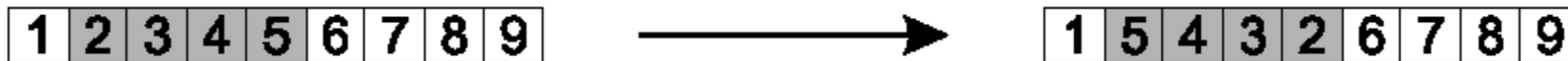
1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

1	5	3	4	2	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

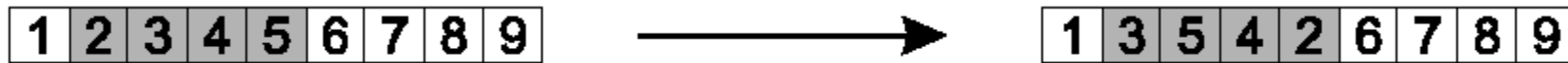
Мутација заснована на инверзији

- Изаберу се две вредности на случајан начин, а потом се обрне редослед вредности између њих
- Мало интензивнија промена уређења од претходна два приступа

Мутација заснована на мешању

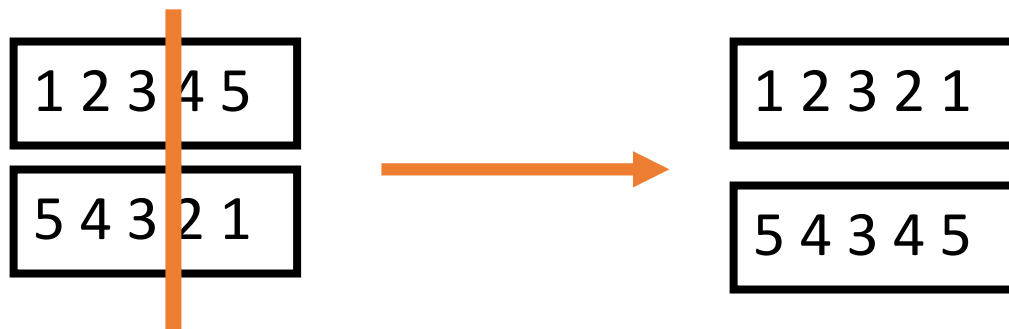
- Изабере се подскуп позиција на случајан начин
- Случајно се реорганизују вредности на тим позицијама

(позиције не морају да буду узастопне као на слици)

Укрштање у пермутационим проблемима

- “Нормални” оператори укрштања доводе до недопустивих решења

- Предложени су многи специјализовани оператори у зависности од интензитета комбиновања родитељских алела

Укрштање првог реда

- Идеја је да се задржи релативно уређење
- Општа шема:
 1. Одабрати сегмент хромозома првог родитеља
 2. Ископирати овај сегмент у прво дете
 3. Ископирати преостале вредности (бројеве) тако да:
 - Копирање почиње десно од копираног сегмента
 - Коришћењем **редоследа** датог другим родитељем
 4. Слично се ради и за друго дете

Укрштање првог реда - пример

- Копирање првог сегмента првог родитеља

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

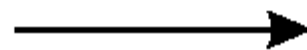

			4	5	6	7		
--	--	--	---	---	---	---	--	--

9	3	7	8	2	6	5	1	4
---	---	---	---	---	---	---	---	---

- Копирање преосталих вредности у редоследу другог 1,9,3,8,2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

3	8	2	4	5	6	7	1	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

9	3	7	8	2	6	5	1	4
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Делимично укрштање (PMX)

Општа шема за родитеље $P1$ и $P2$:

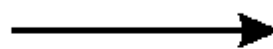
1. Одабрати случајни сегмент и копирати га од $P1$
2. Почев од позиције почетка сегмента, тражити елементе у том сегменту за $P2$ који нису били копирани
3. За сваки од ових i пронађи вредност j из $P1$ која је копирана на његово место
4. Постави i на позицију заујету са j у $P2$, пошто знамо сигурно да j неће бити тамо (она је већ у детету)
5. Ако је место на којем се налази j у $P2$ већ заузето вредношћу k , онда постави i на позицију коју заузима k у $P2$
6. На крају се преостали елементи само ископирају из $P2$.

Друго дете се креира аналогно

PMX - пример

• Корак 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

			4	5	6	7		
--	--	--	---	---	---	---	--	--

9	3	7	8	2	6	5	1	4
---	---	---	---	---	---	---	---	---

• Корак 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

9	3	7	8	2	6	5	1	4
---	---	---	---	---	---	---	---	---

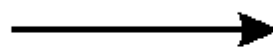

		2	4	5	6	7		8
--	--	---	---	---	---	---	--	---

• Корак 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

9	3	7	8	2	6	5	1	4
---	---	---	---	---	---	---	---	---

9	3	2	4	5	6	7	1	8
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Генетски алгоритми

Популациони модели и селекција

Популациони модели

- SGA користи тзв. Генерацијски модел (Generation GA – GGA):
 - Свака јединка преживи тачно једну генерацију
 - Цео скуп родитеља је замењен својим потомцима
- Са друге стране, постоји и тзв. модел са Стабилним стањем (Steady-State GA SSGA) :
 - Једно дете се генерише по генерацији,
 - Један члан популације бива замењен њиме,
- Генерацијски јаз
 - Удео популације која се мења
 - 1.0 за GGA, $1/\text{величина популације}$ за SSGA

Такмичење засновано на фитнесу

- Селекција се може јавити у два наврата:
 - Селекција родитеља за укрштање
 - Селекција преживелих - бирање из скупа родитељи + деца оних који ће прећи у наредну генерацију
- Разлике међу селекцијама се праве на основу:
 - оператора: дефинишу различите вероватноће
 - алгоритми: дефинишу како су вероватноће имплементиране

Пример селекције: SGA

- Очекивани број копија јединке i

$$E(n_i) = \mu \cdot f(i) / \langle f \rangle$$

(μ = величина популације, $f(i)$ = фитнес јединке i , $\langle f \rangle$ просечан фитнес популације)

- Рулетска селекција:

- За дату расподелу вероватноћа, окрени рулетски точак n пута
- Нема гарантоване доње или горње границе на n_i

- Baker SUS алгоритам:

- n еквиливантни граничник постављен на точку – једно окретање
- Гарантује да је $\text{floor}(E(n_i)) \leq n_i \leq \text{ceil}(E(n_i))$

Фитнес-сразмерна селекција

- Проблем

- Једна високо квалитетна јединка може брзо да преузме читаву популацију ако су остале јединке значајно лошије: рана конвергенција
- Када су фитнеси слични (пред крај), селекциони притисак је лош
 - Селекциони притисак дефинише колико су фаворизована добра решења
 - Када су фитнеси релативно слични (блиски), смањује се и фаворизација

- Скалирање може да помогне

- Скалирање према најгорем: $f'(i) = f(i) - \beta^t$
 - Где је β најгори фитнес у последњих n генерација

Ранг-базирана селекција

- Покушај да се превазиђу проблеми фитнес-сразмерне селекције
- Вредност фитнеса нема апсолутни већ релативни значај овде
- Најбоља јединка има највиши ранг μ , а најгора ранг 1
- Трошак примене сортирања је обично занемарљив

Турнирска селекција

- Претходне методе се ослањају на опште популационе статистике
 - Ово може бити уско грло, нпр. на паралелним машинама
 - Ослањају се на присуство екстерних фитнес функција које можда не постоје увек: нпр. еволуција ботова за игрице (овде не знамо који је фитнес, али можемо да утврдимо ко боље игра)
- Општа шема:
 - Одабери k чланова на случајан начин, а потом одабери најбољег од њих
 - Наставити процес за одабир још јединки

Турнирска селекција (2)

- Вероватноћа одабира јединке i зависи од:
 - Ранга i
 - Вредности k
 - веће k значи и већи селекциони притисак
 - Да ли се такмичару бирају са враћањем
 - Одабир без враћања појачава селекциони притисак
- За $k = 2$, време потребно да најбоља јединка преузме популацију је иста као код линеарног рангирања за $s = 2 \cdot p$

Селекција преживелих

- Методе сличне онима које се користе за одабир родитеља
- Две групе приступа:
 - Селекција заснована на старости
 - Као код SGA
 - SSGA може да имплементира брисање случајне (не препоручује се) или брисање најстарије
 - Фитнес-сразмерна селекција
 - Примена неке од раније поменутих метода: рулетска, турнирска, ...
- Специјални случај:
 - Елитизам
 - Често коришћен код оба популациона модела (GGA, SSGA)
 - Увек се задржава копија најбољег решења до сада